

Research Paper

Identifying and Evaluating the Visual Organization Factors Affecting the Improvement of the Physical Appearance of Iranian Villages

Faezeh Asadpour¹, *Jamal-e-Din Mahdinejad², Ali Sharghi³, Bahram Saleh Sedghpour⁴

1. PhD Student, Department of Architecture, Faculty of Architecture and Urban Engineering, Shahid Rajaei Teacher Training University, Tehran, Iran.
2. Professor, Department of Architecture, Faculty of Architecture and Urban Engineering, Shahid Rajaei Teacher Training University, Tehran, Iran.
3. Associate Professor, Department of Architecture, Faculty of Architecture and Urban Engineering, Shahid Rajaei Teacher Training University, Tehran, Iran.
4. Associate Professor, Department of Educational Sciences, Faculty of Humanities, Shahid Rajaei Teacher Training University, Tehran, Iran.



Citation: Asadpour, F., Mahdinejad, J., Sharghi, A., & Saleh Sedghpour, B. (2021). [Identifying and Evaluating the Visual Organization Factors Affecting the Improvement of the Physical Appearance of Iranian Villages (Persian)]. *Journal of Rural Research*, 12(3), 572-589, <http://dx.doi.org/10.22059/jrur.2021.325171.1642>

doi: <http://dx.doi.org/10.22059/jrur.2021.325171.1642>

Received: 06 June 2021

Accepted: 10 Aug. 2021

ABSTRACT

Today, the nature of the design and monitoring the visual aspects affecting the enrichment and formation of the rural environment and the villagers' experiences of its physical appearance face shortcomings. It is necessary to identify the factors of the visual organization and study its effect on the physical appearance of the village to provide a more comprehensive description of this phenomenon. This research is exploratory in nature and descriptive survey in terms of the data collection method. The data required for the research were collected through documentary content analysis and the Delphi survey. The statistical population consists of 10 people in the Delphi section and 265 experts in the survey section who were interviewed after the validity and reliability of the questionnaire was confirmed by professors and Cronbach's alpha technique. To analyze the research data, one-sample t-test, Pearson correlation coefficient and Regression Analysis were used, the results of which showed that out of 53 evaluated indicators in four aspects of aesthetics-formal, activity-functional, cognitive-perceptual, and biological-natural, decorations and materials had the highest effect with an overall weight of 4.52, and the balance indicator with the score of 2.24 had the lowest impact on the visual organization of the village. Furthermore, the research findings showed a significant positive relationship between the stated factors and indicators. According to the regression analysis, 61% of the factors of the visual organization result in improving the physical appearance of the village. Among the four factors, the cognitive-perceptual factor with the impact factor of 0.378 had the most effect on the improvement of the physical appearance of the village.

Key words:

Physical Appearance, Village Landscape, Visual Organization

Copyright © 2021, Journal of Rural Research. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-noncommercial 4.0 International License which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages, provided the original work is properly cited.

Extended Abstract

1. Introduction

R

ural appearance and landscape as elements affecting people's visual percep-

tion of the environment are considered as one of the most important issues today that are currently considered by rural authorities and planners. Considering this feature, both naturally and artificially, can have a positive or negative effect on rural attractiveness and contribute to strengthening values such as physical identity, visual formal aesthet-

* Corresponding Author:

Jamal-e-Din Mahdinejad, PhD

Address: Department of Architecture, Faculty of Architecture and Urban Engineering, Shahid Rajaei Teacher Training University, Tehran, Iran.

Tel: +98 (912) 1580343

E-mail: Mahdinejad@sru.ac.ir

ics and many formal features of rural texture. The inadequate situation of physical renovation and improvement of villages, lack of integrated rules for new constructions in rural areas and lack of coherence and coordination of physical elements of new texture with the old one on the one hand and the existence of numerous visual potentials in rural areas, on the other hand, leads to considering the vital aspects of appearance and rural landscapes in the spatial and physical structure of the village and its impact on people's visual perception of the village and a place and theoretical formulation of visual organization parameters in the country's villages. Therefore, due to the nature of planning and monitoring the visual aspects effective in enriching the formation of the rural environment and the experience of the villagers of its physical appearance faces some shortcomings, and identifying the factors affecting the design aspects of the physical appearance of the village is necessary to improve the quality of the worn and unpleasant appearance of today's villages.

2. Methodology

The present research has a mixed-method (quantitative-qualitative) and is a descriptive survey in terms of the basic purpose, the nature of exploratory research and data collection. The data required for the research were collected through documentary content analysis and the Delphi survey. To obtain an overview of the level of evaluation of experts of visual organization factors, one-sample t-test was used. Moreover, to explain the relationship between visual organization factors and physical appearance, the Pearson correlation coefficient was calculated for each pair of factors and indicators using SPSS software.

3. Results

In the first stage, 53 indicators in 4 dimensions of aesthetics-formal, activity-functional, cognitive-perceptual, and biological-natural were identified for visual organization using the content analysis method and the Delphi method. In the second stage, the status of each indicator was evaluated using the one-sample t-test method, indicating that indices of decorations and materials with a total weight score of 4.52 have the most impact and the balance index with a score of 2.24 has the least impact on the visual organization of the village. In the third stage, the results of correlation showed that among the factors of visual organization, the highest correlation was related to perceptual-cognitive and functional-activity factors with a correlation coefficient of 0.535. In the fourth stage, the results indicated a significant positive relationship between these factors and indicators, and 61% of the visual organizing factors improved the physical appearance of

the village based on regression analysis. Among these factors, the perceptual-cognitive factor with an impact factor of 0.378 had the greatest effect on improving the physical appearance of the village.

4. Discussion

The regression results have indicated that among the four factors, the perceptual-cognitive factor has the greatest effect on improving the physical appearance of the village. This means that perception, which is the basis for the interpretation and evaluation of physical appearance, stimulates the sense of sight and, as a result, better perception of people. Therefore, the designer can consciously use visual elements appropriate to the nature of each space and choose spatial, structural and coordinating relations between the floor, body and elements located in it with each other and with the surrounding environment, as well as awareness of people's visual preferences and extract common meanings among different types of space users to create an environment suitable for observers and the desired image.

5. Conclusion

The reason that rural appearance is devoid of quality and does not induce peace and use of space in contemporary villages today is the lack of attention of rural planners and managers who have not yet prepared a comprehensive plan to tackle this issue. If the visual symbolic features used in the village image, which has a direct role in rural development and improving the life and attitude of villagers to the rural environment, are not designed in accordance with the space and perceptual capacity of the public, it will lead to the poor reading of the village, distorted mental image and as a result, the mutually unfavorable communication. Accordingly, it is not possible to intervene in the environment without sufficient attention to the processes of understanding the environment by the people and their mechanisms. Therefore, the face of the village can be improved by considering the results of this research and a desirable image can be created based on environmental conditions and human needs in a logical and proportionate manner.

Acknowledgments

This article is an excerpt from the first author's doctoral dissertation under the guidance of the second and third authors and the fourth author's advisor at Shahid Rajaei Teacher Training University, Tehran.

Conflict of Interest

The authors declared no conflicts of interest



شناسایی و ارزیابی عوامل ساماندهی بصری مؤثر بر بهبود سیمای کالبدی روستاهای ایران

فائزه اسدیپور^۱، جمال‌الدین مهدی‌نژاد^۲، علی شرقی^۳، بهرام صالح صدق‌پور^۴

- ۱- دانشجوی دکتری، گروه معماری، دانشکده مهندسی معماری و شهرسازی، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، تهران، ایران.
- ۲- استاد، گروه معماری، دانشکده مهندسی معماری و شهرسازی، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، تهران، ایران.
- ۳- دانشیار، گروه معماری، دانشکده مهندسی معماری و شهرسازی، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، تهران، ایران.
- ۴- دانشیار، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، تهران، ایران.

حکمه

تاریخ دریافت: ۱۶ خرداد ۱۴۰۰

تاریخ پذیرش: ۱۹ مرداد ۱۴۰۰

سیمای منظر روستایی به‌عنوان عناصر مؤثر بر درک بصری مردم از محیط، یکی از مسائل مهم امروزی بوده که در حال حاضر برای متولیان و برنامه‌ریزان روستایی قابل‌تأمل است. از آنجایی که ماهیت طراحی و نظارت بر جنبه‌های بصری مؤثر در غنی‌سازی و شکل‌گیری محیط روستایی و تجربه روستاییان از سیمای کالبدی آن، با کاستی‌هایی روبه‌رو است، جهت تشریح بیشتر، شناسایی عوامل ساماندهی بصری و بررسی میزان اثرگذاری آن بر سیمای کالبدی روستا ضرورت دارد. این پژوهش از لحاظ ماهیت، اکتشافی و از حیث روش گردآوری داده‌ها، توصیفی - پیمایشی است. داده‌های موردنیاز تحقیق از طریق تحلیل محتوای اسنادی و پیمایش دلفی گردآوری شد. جامعه آماری در بخش دلفی، ۲۱ نفر و در بخش پیمایشی، ۲۶۵ نفر متخصص است که پس از تأیید روایی و پایایی پرسشنامه توسط اساتید و تکنیک آلفای کرونباخ، مورد پرسشگری قرار گرفتند. در این پژوهش جهت تحلیل داده‌ها از آزمون آ-تکن نمونه‌ای، ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون استفاده شد که نتایج نشان داده است؛ از ۵۳ شاخص ارزیابی شده در ابعاد چهارگانه شامل: زیبایی‌شناختی - فرمی، کارکردی - فعالیتی، ادراکی - شناختی و طبیعی - زیستی، شاخص‌های تزیینات و مواد و مصالح با امتیاز وزنی کل (۴/۵۲) بیشترین اثرگذاری و شاخص تعادل با امتیاز (۲/۲۴) کمترین اثرگذاری را بر ساماندهی بصری روستا دارند. همچنین نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون نشان داده است؛ ۶۱ درصد از عوامل ساماندهی بصری، موجب بهبود سیمای کالبدی روستا می‌شود، که از میان عوامل چهارگانه، عامل ادراکی-شناختی با ضریب تأثیر ۰/۳۷۸ بیشترین اثر را بر بهبود سیمای کالبدی روستا دارد.

کلیدواژه‌ها:

سیمای کالبدی، منظر روستا، ساماندهی بصری

مقدمه

با شرایط زمان و مکان آن جامعه سکونتگاهی وفق داده شود، به مرور بر الگوهای معماری بومی و هویتی روستاها تأثیرات منفی بر جای گذاشته و توسعه‌نیافتگی و آشفتگی کالبدی را در پی خواهد داشت (Darvishi et al., 2012; Sartipipour, 2006). از آنجایی که عنصر دوم سازنده چشم‌انداز یا منظر، هویت است (Daripour & Maleki, 2015)، عدم شناخت کافی نسبت به تغییرات منظر بومی و سیمای ارزشمند موجود و در نتیجه جهل به الگوهای منظرین در طی گذر زمان، موجب تخریب منظر و گسست خاطرات و بی‌هویتی روستا خواهد شد (Ramezani & Livani, 2014). با این حال، همواره مشاهده می‌شود که؛ سیمای و ساختار کالبدی روستاهای ایران با نفوذ و هجوم فناوری، فرهنگ و سیمای شهری و هم‌زمان با آن تنزل ارزش‌های فرهنگی و بومی نزد ساکنان روستا، روزه‌روز و بیش از پیش مخدوش شده‌اند به‌طوری‌که منجر به تغییر فرم و تغییرات ساختار کالبدی منظر گشته و هر

روستاها به‌عنوان مکان‌هایی در مقیاس محلی با دارا بودن هویت، فرهنگ، شیوه معیشت و فضاهای زندگی مربوط به خود، به‌طور روزافزون، در سراسر جهان در معرض تغییرات شدید هستند (Sajadi Gheydari & Sadeghloo, 2015). شکل‌گیری خصوصیات کالبدی روستا با تأثیرپذیری از مسائل مرتبط با انسان همانند: مسائل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، شرایط زیست‌محیطی و طبیعی (Khakpour & Eshghi Sanati, 2015) بافت کالبدی - فیزیکی روستاها را، در گذر زمان و با تغییر در ساختارها و کارکردها و پدید آمدن نیازمندی‌های نوین ایجاد نموده است. اگر این تغییرات و دگرگونی‌ها در عرصه‌های روستایی در کنار تغییرات درونی، که غالباً منشأ برون‌زا دارد و به‌واسطه رخدادهای بیرونی در سطح محلی، منطقه‌ای و ملی پدیدار می‌شوند، نتواند

* نویسنده مسئول:

دکتر جمال‌الدین مهدی‌نژاد

نشانی: تهران، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، دانشکده مهندسی معماری و شهرسازی، گروه معماری.

تلفن: ۰۳۴۳ ۱۵۸۰۳۴۳ (۹۱۲) ۹۸+

پست الکترونیکی: Mahdinejad@sru.ac.ir

پیرامون خود را می‌بیند و از تجربه دوباره جاهایی که از نظر ویژگی‌های بصری، پرکشش هستند و جاهایی که همواره به نظر می‌رسد روابط و تأثیرات فضایی تازه‌ای دارند، لذت می‌برند (Pakzad, 2009). خصوصیات بصری سهم مهمی در لذت بردن مردم از محیط طبیعی و مصنوع اطراف دارد و باعث جذب سرمایه‌گذاری و پیشرفت‌های اجتماعی و اقتصادی منطقه نیز می‌گردد (Mirkarimi et al., 2014; Sedaghati & Dartoomi, 2016; Modiri & Norollahi Oskoue, 2014). زمانی که مکان‌ها، با وجود کمیت و کیفیت‌های اطلاعات موجود، به نحو سالم‌تر، ایمن‌تر و مطلوب‌تر مورد استفاده قرار گیرند و نظارت‌های رسمی و یا اجتماعی بالاتری روی آن باشد، آسایش بصری در محیط وجود دارد (Daviran et al., 2013). سیماهایی که واضح و به آسانی قابل درک هستند، جذاب‌تر از آن‌هایی هستند که الگوی بی‌نظم و اتفاقی دارند (Chhetri & Arrowsmith, 2003) و همچنین مناطقی که فاقد ارتباط و همبستگی هستند به سختی درک می‌شوند (Aminzadeh, 2003). بنابراین شناسایی سیماهای دیدنی و قابل درک باید از ابتدا بخشی از پروژه‌های توسعه‌ای باشند تا بتوانند زیبایی‌های سیمای محیط و مدیریت منابع بصری را در زمینه‌ی برنامه‌ریزی استراتژیک تقویت کنند (Willy, 2001).

روستا به‌عنوان یک مکان اقتصادی، اجتماعی و سیاسی، زیستگاه جماعتی از مردم در خارج از محدوده شهرهاست (Shahbazi, 2005) و معماری آن، از لحاظ ماهیت کارکردی و پاسخ‌گویی به نیازهای انسانی مجموعه‌ای همگن با هویت کالبدی خاص را تشکیل می‌دهد که نقش تعیین‌کننده‌ای در چشم‌انداز روستایی دارد (Zargar & Hatami Khanghahi, 2015; Zargar, 2009). به‌طوری‌که ورود عناصر فرهنگی انسانی و به خصوص، اثرات عناصر و جلوه‌های بصری نامرتب با منظومه روستا، ویژگی‌های منحصر به فرد منظر روستایی و توان بازسازی آن را مختل خواهد ساخت (Taghvaei, 2013). برخورداری بافت و معماری روستایی از زیبایی اکولوژیکی، استفاده از مصالح بومی، هماهنگی با شرایط محیطی در استقرار بافت و ساخت‌وساز مسکن، قرار گرفتن روستاها در بستر طبیعی و برخورداری از مناظر و چشم‌اندازهای طبیعی از مهم‌ترین امتیازهای روستاها محسوب می‌شود (Sartipipour, 2009) که تأثیر مستقیمی در منظر روستایی و هویت آن دارد.

صداقتی و درتومی (۲۰۱۶) معتقدند: مشاهده منظر و ادراک آن توسط انسان، نقش مهمی در ادراک و شناخت وی از محیط دارد و خصوصیات بصری، سهم مهمی در هویت ناحیه و حس مکان دارد به گونه‌ای که به لذت بردن مردم از محیط طبیعی و مصنوع اطراف کمک می‌کند. از نظر حسینی و همکاران (۲۰۱۱)، مسیرهایی با فرم کالبدی متفاوت، از کیفیت بصری متفاوتی برخوردارند و در طراحی‌های شهری توجه به ابعاد و شاخص‌های بصری به خلق محیط مطلوب می‌انجامد همان‌طور

روز از هویت و سیمای اصیل خود دور می‌شوند (Mahdi Nejad et al., 2020; Mahdi Nejad & Asadpour, 2020).

با توجه به اینکه بخش قابل توجهی از جمعیت کشور در روستاها ساکن هستند، اما وضعیت نامناسب نوسازی و بهسازی کالبدی روستاها و فقدان قوانین یکپارچه نامناسب برای ساخت‌وسازهای جدید در بافت روستا و عدم پیوستگی و هماهنگی عناصر سازنده سیمای کالبدی بافت جدید با قدیم از یک طرف و وجود پتانسیل‌های متعدد بصری در بافت‌های روستایی از طرف دیگر، لزوم توجه به جنبه‌های حیاتی سیما و چشم‌اندازهای روستایی در ساختار فضایی و کالبدی روستا و تأثیرگذاری آن در درک بصری مردم از روستا بودن محل و تدوین نظری پارامترهای ساماندهی بصری در روستاهای کشور را در پی داشته است. از آنجایی که ماهیت برنامه‌ریزی و نظارت بر جنبه‌های بصری مؤثر در غنی‌سازی در شکل‌گیری محیط روستایی و تجربه روستاییان از سیمای کالبدی آن، با کاستی‌هایی روبه‌رو است، لذا شناسایی عوامل تأثیرگذار بر جنبه‌های طراحی سیمای کالبدی روستا جهت بهبود کیفیت سیمای فرسوده و ناخوشایند روستاهای امروزی امری ضروری است. با توجه به موارد ذکر شده، سؤالات زیر برای انجام تحقیق مطرح می‌گردد.

سؤالات: ۱- ابعاد و مؤلفه‌های ساماندهی بصری در روستا چیست؟

۲- مهم‌ترین شاخص‌های ساماندهی بصری در روستا چه است؟

۳- هر یک از عوامل ساماندهی بصری به چه میزان بر بهبود سیمای کالبدی روستاهای امروزی اثرگذار است؟

مروری بر ادبیات موضوع

ادراک حسی اطلاعات یا درک اشیاء از طرق حس بینایی، شنوایی، لامسه، بویایی و چشایی از دغدغه‌های دیرینه فیلسوفان بوده است (Krin & Benjour, 2013). به‌طوری‌که تحریکات محیطی از طریق تعامل همه این حس‌ها و به شکل مرتبط با هم و به‌صورت واحد، ادراک می‌شوند (Carmona, 2015). از میان انواع حواس، بیش از هشتاد درصد از ورودی‌های حسی ما بصری است که از طریق دیدن در اختیار انسان قرار می‌گیرد (Douglas & Porteous, 2003). محیطی که از طریق این حس درک می‌شود محیط بصری نام دارد که درک آن به یک وجه از شیء و محیطه تصاویر بصری‌ای که مبنای آن بوده محدود نمی‌شود. در مورد معماری نیز همین‌طور است و ذهن می‌تواند از تعدد منظرها، تصویری از صورت سه بعدی عینی مجسمه یا بنا را ترکیب کند (Arnheim, 2014). از دید گابستر بیشترین واکنش‌ها به محیط از طریق تجربه شخصی افراد از منظر تعیین می‌شود (Adelvand & Ghashghaei, 2011). مردم، خیلی بیشتر از آن که تصور می‌شود،

به‌طور ذهنی به منظر کالبدی محیطی که افراد در آن قرار دارند مرتبط است و بسته به زمینه جغرافیایی و فضایی که افراد در آن زندگی می‌کنند، می‌تواند بازخورد متفاوتی ایجاد نماید. بر اساس مطالعه مک‌گراناهان^۷ (۲۰۱۲)، علت اصلی مهاجرت روستاییان از مناطق روستایی در ایالت متحده، ویژگی‌های منظر بوده است و وی معتقد است؛ روستائیان بیشتر به مناطقی که دارای جنگل، زمین‌های گسترده و باز، توپوگرافی مناسب و آب هستند، تمایل بیشتری به زندگی و اسکان در آن نشان داده‌اند.

لذا با توجه به بررسی‌های صورت گرفته مشخص شد؛ مطالعاتی که تاکنون در زمینه مقایسه نحوه ارزیابی و برخورد با محیط بصری میان گروه‌های مختلف اجتماعی و به خصوص طراحان محیطی و مردم عادی صورت گرفته است، اکثراً در کشورهای غربی و البته در حوزه شهری انجام پذیرفته است، در ایران نیز پژوهش‌های کمی در این زمینه انجام شده، اما تحقیقی چه بسا عمیق در خصوص متغیرهای مستقل (ساماندهی بصری) و متغیر وابسته (سیمای کالبدی) تحقیق، ضمن ارزشمندی دیرینه ساختار روستایی صورت نگرفته است که خلأ وجود داشته ضرورتی بر انجام این تحقیق است.

روش‌شناسی تحقیق

با توجه به سؤالات مطرح شده پژوهش حاضر از لحاظ ماهیت، اکتشافی و از حیث روش گردآوری داده‌ها، توصیفی - پیمایشی است و به‌طور کل، دارای روش پژوهش آمیخته (کمی کیفی) است. که در ۴ گام مطابق تصویر شماره ۱ و به شرح زیر قابل انجام است.

در گام اول، برای تسلط بر ابعاد موضوع و بهره‌گیری از تجربیات محققین پیشین، با مطالعات کتابخانه‌ای و از طریق ابزارهایی مانند فیش، جدول و فرم، به سازماندهی و طبقه‌بندی دانش موجود پیرامون «عوامل ساماندهی بصری» به روش تحلیل محتوا، پرداخته شد. حجم نمونه در این بخش شامل، مقالات، کتب و پژوهش‌های داخلی و خارجی مرتبط با موضوع پژوهش است و نمونه‌ها از میان منابع در دسترس استخراج شد. که با تحلیل محتوای اسنادی شاخص‌های مرتبط با ساماندهی بصری مطابق تصویر شماره ۲ استخراج شد.

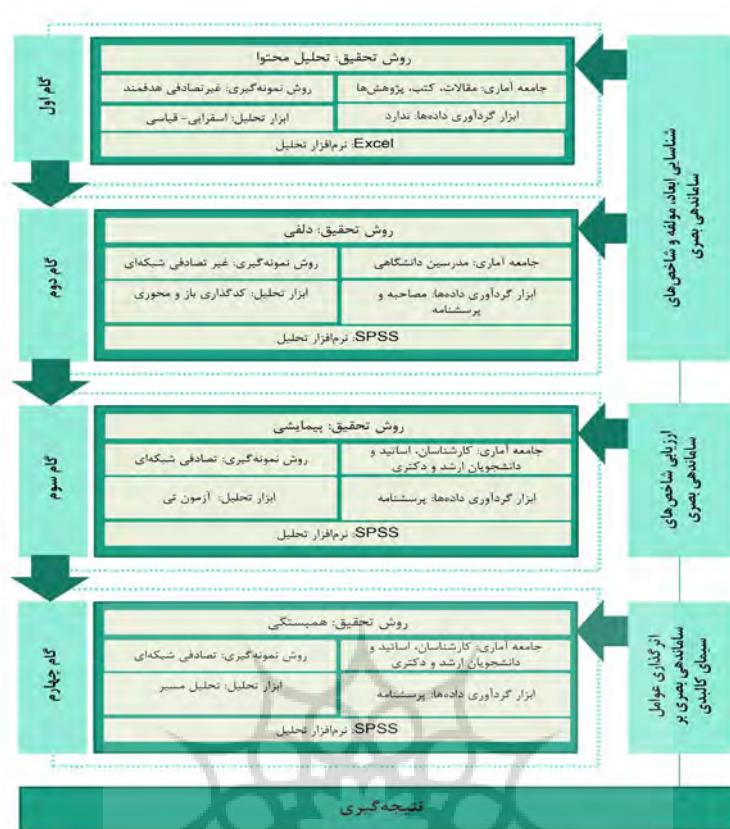
که مدبری و نواللهی اسکویی (۲۰۱۴) نیز معتقدند، عدم برقراری ارتباط مناسب بین فرم و عملکرد فضایی منجر به شکل‌گیری طرح‌واره‌ها و تصویر ذهنی نامطلوب در ذهن شهروندان می‌گردد چرا که از نظر فرجی و ابراهیم‌زاده (۲۰۱۵) و مهدی‌نژاد و همکاران (۲۰۱۹) در شرایط محیطی مختلف، ادراکات متفاوتی از یک فرم صورت می‌پذیرند به‌طوری که فرم معماری بسته به شرایط فرد، مانند ظرفیت و آمادگی ادراک، بستر فرهنگی که فرد در آن رشد یافته، می‌تواند متفاوت باشد. از نظر آفتاب و علی‌پور (۲۰۱۵) شاخص‌های سیمای بصری شهر بیشترین تأثیر را بر آرامش شهروندان و کمترین تأثیر را بر جهت‌یابی شهری داشته و آنچه شهروندان از سیمای بصری یک شهر انتظار دارند به ترتیب تأمین آرامش، امنیت، جلوگیری از بروز وندالیسم و کمک در جهت‌یابی است.

آذرنبوش و روانجو (۲۰۱۴) معتقدند؛ ناهماهنگی که در زمان‌های مختلف در عناصر شهری شامل: نماها و جدار خیابان‌ها به وجود می‌آید موجب نوعی آلودگی بصری می‌شود که به اغتشاش بصری شهرها دامن می‌زند. در حالی که به اعتقاد حناچی و آرامکی (۲۰۱۲) توجه به سبک معماری سنتی و به‌کارگیری عناصر سنتی دارای ارزش زیبایی‌شناختی می‌تواند حس مثبتی را نسبت به برخی بافت‌های کهنه محلات منفی، ایجاد نماید. در خصوص محیط روستایی فری‌آنکوا^۱ و همکاران (۲۰۱۲)؛ جانکویکاوا و استپانکوا^۲ (۲۰۱۲) و سالاکوا^۳ (۲۰۱۲) معتقدند، معماری زیبای سکونتگاه‌های روستایی نشان‌دهنده هویت و منحصر بودن این مناطق است که دارای مناظر جذابی است و به اعتقاد فرای‌آنکوا (۲۰۱۳) و سارافین^۴ (۲۰۱۲)، زیبایی این مناظر نقش بارزی در بازسازی و توسعه روستا ایفا می‌کند. حسینی و همکاران (۲۰۱۱) معتقدند گشایش، تنوع دید، مقیاس انسانی و ارتباط بصری خوانایی، رمز و راز دید، انسجام، هماهنگی و غنای بصری، پیچیدگی و وضوح دید در فضاهای مورد استفاده عموم باعث افزایش کیفیت بصری و در نتیجه رضایت ساکنین می‌گردد.

به اعتقاد احمدی و همکاران (۲۰۱۸) عمده تغییرات منظر و چشم‌انداز کالبدی در اغلب روستاها، تغییر کاربری اراضی روستایی است. لوکوزا^۵ و همکاران (۲۰۱۳) نیز معتقدند، در محیط روستایی مناظر روستایی مطلوب انگیزه بیشتری را برای مشارکت ساکنان محلی جهت نظارت و حفظ زمین‌های کشاورزی و تلاش برای حفظ روستاها و اقتصاد ایجاد می‌کند. فاگرهولم و کایکو^۶ (۲۰۱۲)، معتقدند ارزش‌های اجتماعی افراد

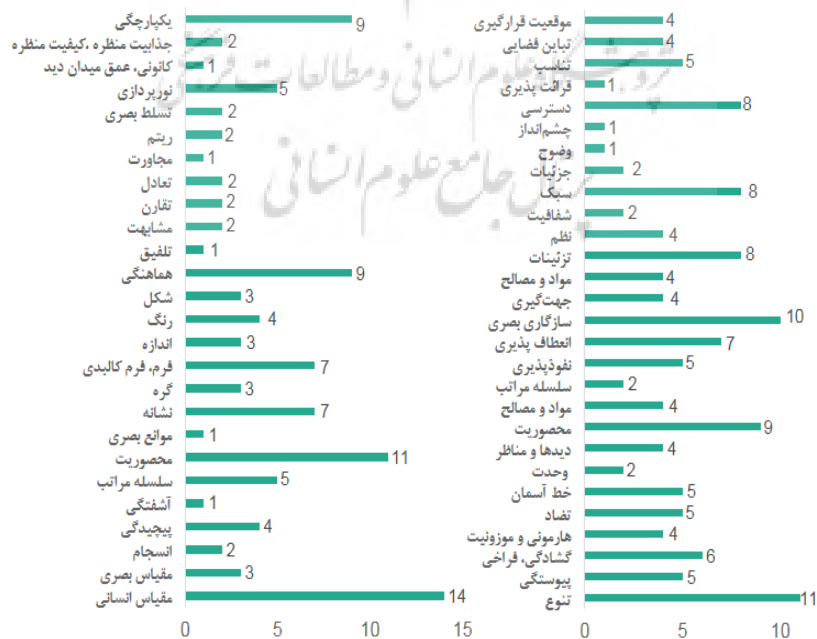
1. Feriancova
2. Jancovicova & Stepankova
3. Salacova
4. Sarafin
5. Lokocza
6. Fagerholm & Kayhko

7. McGranahan



فصلنامه پژوهش‌های روستایی

تصویر ۱. مبانی گام‌های روش تحقیق. مأخذ: نگارندگان، ۱۴۰۰



فصلنامه پژوهش‌های روستایی

تصویر ۲. فراوانی شاخص‌های استخراج‌شده از تحلیل محتوای اسنادی در ارتباط با ساماندهی بصری. مأخذ: نگارندگان، ۱۴۰۰

متخصصان، از شاخص‌های عوامل ساماندهی بصری در سطح روستاهای مورد مطالعه از آزمون T تک نمونه‌ای استفاده شد و میانگین عددی پیش‌فرض این آزمون، برابر ۳ در نظر گرفته شد. در بخش پیمایش جهت پاسخ‌دهی به سؤالات، با توجه به نظر هیرو و یاماموتو^۹ (۱۹۹۵) که معتقدند؛ در تحلیل رگرسیون چندمتغیره، نسبت تعداد نمونه (مشاهدات) به متغیرهای مستقل نباید از ۵ کمتر باشد؛ در غیر این صورت نتایج حاصل از معادله رگرسیون چندان تعمیم‌پذیر نخواهد بود، ۲۶۵ نفر شامل کارشناسان و اساتید، دانشجویان دوره کارشناسی ارشد و دکتری، در نظر گرفته شد. برای روایی محتوایی پرسشنامه، از نظرات اساتید مربوطه و جهت برآورد پایایی سنج‌ها، از تکنیک آلفای کرونباخ استفاده شد. از آنجایی که ضریب آلفای کرونباخ برای هریک از عوامل بالاتر از ۰/۷ است، لذا پرسشنامه از پایایی قابل قبولی برخوردار است.

در گام چهارم، از روش همبستگی استفاده شد به این صورت که؛ جهت تبیین ارتباط متقابل هر یک از عامل‌ها با شاخص سیمای کالبدی، ضریب همبستگی پیرسون برای هر زوج از عامل‌ها و شاخص مربوطه محاسبه گردید. پس از اطمینان از معناداری ارتباط میان آن‌ها میزان تأثیر عامل‌های ساماندهی بصری بر سیمای کالبدی با بهره‌گیری از روش تحلیل رگرسیون مشخص شد. بدین ترتیب که؛ شاخص سیمای کالبدی روستا به‌عنوان متغیر وابسته و عامل‌های ساماندهی بصری به‌عنوان متغیر مستقل در نظر گرفته شدند که در نهایت، با استفاده از تحلیل مسیر، رابطه بین این متغیرها تبیین شد.

در گام دوم به‌منظور تکمیل شاخص‌های مؤثر بر ساماندهی بصری، از پیمایش دلفی بر اساس آرا متخصصین در دو دور استفاده شد. در دور اول دلفی، شاخص‌های تحلیل محتوای اسنادی در اختیار ۲۱ نفر از اساتید حوزه معماری و شهرسازی و روستایی قرار گرفت (در پیمایش دلفی مطابق نظر ویندل^۸ (۲۰۰۴) از میان گروه‌های همگن، تعداد ۱۵-۱۰ نفر برای جامعه آماری کفایت می‌کند) و این‌گونه در قالب مصاحبه‌ای عمیق و ساختار ناپافته شاخص‌ها مورد بازبینی قرار گرفت، به این صورت که؛ از تحلیل داده‌های کیفی پژوهش در مرحله کدگذاری باز، کدهای مفهومی اولیه حاصل شدند، پس از بررسی و مطابقت این کدها با مرحله تحلیل محتوا و حذف کدهای تکراری و بی‌ارتباط با متغیر ساماندهی بصری، کدهای مشترک و هم‌طبقه مشخص گردید. بنابراین با نظر اساتید ۵۳ شاخص‌ها شناسایی شد که در ۴ بعد زیبایی‌شناختی فرمی، کارکردی-فعالیتی، ادراکی-شناختی و طبیعی-زیستی به ترتیب شامل: ۱۲، ۲۰، ۱۴ و ۷ شاخص دسته‌بندی شدند (تصویر شماره ۳).

برای اعتبارسنجی مقوله‌ها و تأیید شاخص‌های نهایی، در دور دوم دلفی، پرسشنامه‌ای با دو طیف موافق و مخالف تهیه شد و در بین همان متخصصین توزیع شد که مطابق تصویر شماره ۳ و جدول شماره ۱ ابعاد و شاخص‌های ساماندهی بصری، دسته‌بندی شدند.

در گام سوم تحقیق، از روش پیمایشی استفاده شد به این صورت که؛ جهت حصول تصویری کلی از سطح ارزیابی

9. Hiro & Yamamoto

8. Windle



تصویر ۳. ابعاد و شاخص‌های ساماندهی بصری. مأخذ: نگارندگان، ۱۴۰۰

جدول ۱. مفاهیم استخراج‌شده از تحلیل محتوای اسنادی و دور اول و دوم دلفی مرتبط با ساماندهی بصری.

عامل/بعد	کد شاخص	شاخص	عامل/بعد	کد شاخص	شاخص		
کارکردی-فضایی	V1	شفافیت	زیبایی-شناختی-فرمی	V28	تقارن		
	V2	حرکت در فضا		V29	هماهنگی در بدنه		
	V3	انعطاف‌پذیری		V30	مقیاس		
	V4	درجه محصوریت		V31	انسجام		
	V5	الحاقات		V32	هارمونی و موزونیت		
	V6	تباین فضایی		V33	تزئینات		
	V7	تغییرپذیری		V34	ریتم		
	V8	دسترسی		V35	جزئیات		
	V9	پیچیدگی و تضاد		V36	هندسه		
	V10	آشفته‌گی		V37	رنگ		
	V11	موقعیت قرارگیری		V38	نور		
	V12	گوناگونی ساختار		V39	تعادل		
	V13	مجاورت		V40	جهت‌یابی		
	V14	هم‌جواری		V41	نشانه		
	V15	گشایش فضایی		V42	گره		
	V16	هماهنگی در بافت		V43	وحدت		
	طبیعی-زیستی	V17		قانون‌مندی در بدنه	ادراکی-شناختی	V44	نظم
		V18		فاصله ساختمان‌ها		V45	ارتفاع
V19		ارتباط توده و فضا	V46	تراکم			
V20		سایه‌اندازی	V47	اندازه			
V21		وسعت دید	V48	نمادین			
V22		دیدهای متوالی	V49	شکل			
V23		خوش‌منظرگی	V50	خط آسمان			
V24		سازگاری	V51	سیک معماری			
V25		شیب	V52	مواد و مصالح			
V26		توپوگرافی	V53	کف‌سازی			
V27	سبزی‌نگی						

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۰

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

یافته‌ها

تحلیل سطح ارزیابی متخصصان از شاخص‌های عوامل چهارگانه ساماندهی بصری

وضعیت هر یک از شاخص‌های کارکردی - فعالیتی، طبیعی - زیستی، زیبایی‌شناختی - فرمی، ادراکی - شناختی با استفاده از آزمون تی تک‌نمونه‌ای (با ارزش آزمون ۳)، موردبررسی قرار گرفته است. برای هر شاخص، اگر میانگین آن شاخص با ارزش

آزمون (میانگین مورد انتظار) یعنی مقدار ۳ در سطح خطای ۵ درصد کوچک‌تر باشد ($P\text{-value} = \text{sig} < 0/05$) مقایسه می‌شود. از آنجایی که برای پاسخگویی به سؤالات از طیف لیکرت استفاده شده است؛ بنابراین حد متوسط آن عدد ۳ است. در صورتی که میانگین از ۳ بالاتر باشد، نشان‌دهنده تأثیر بیشتر است و در صورتی که پایین‌تر از میانگین باشد، نشان‌دهنده اثرگذاری کمتر در ساماندهی بصری روستا است (جدول شماره ۲).

جدول ۲. خلاصه آزمون T تک نمونه‌ای شاخص‌های ساماندهی بصری.

عامل	کد شاخص	میانگین	مقدار آماره T	درجه آزادی	سطح معناداری (Sig)	عامل	کد شاخص	میانگین	مقدار آماره T	درجه آزادی	سطح معناداری (Sig)
زیبایی-شناختی-فرمی	V1	۳/۳۴	۳/۲۹	۲۶۴	۰/۰۰۰	ارزی-شناختی	V28	۲/۶۴	-۵/۰۱۰	۲۶۴	۰/۰۰۰
	V2	۳/۷۶	۷/۵۶	۲۶۴	۰/۰۰۰		V29	۳/۷۲	۱۱/۰۹۳	۲۶۴	۰/۰۰۰
	V3	۳/۷۰	۶/۹۳	۲۶۴	۰/۰۰۰		V30	۳/۴۲	۴/۱۶۶	۲۶۴	۰/۰۰۰
	V4	۳/۳۷	۳/۴۴	۲۶۴	۰/۰۰۰		V31	۳/۲۸	۴/۲۳۶	۲۶۴	۰/۰۰۰
	V5	۳/۴۴	۴/۱۴	۲۶۴	۰/۰۰۰		V32	۳/۹۶	۱۷/۷۹۴	۲۶۴	۰/۰۰۰
	V6	۳/۳۲	۳/۰۲	۲۶۴	۰/۰۰۰		V33	۴/۵۲	۲۷/۱۳۴	۲۶۴	۰/۰۰۰
	V7	۳/۳۰	۲/۸۶	۲۶۴	۰/۰۰۰		V34	۲/۴۹	-۵/۸۹۶	۲۶۴	۰/۰۰۰
	V8	۴/۳۵	۱۹/۵۷	۲۶۴	۰/۰۰۰		V35	۳/۴۷	۱۵/۵۹۰	۲۶۴	۰/۰۰۰
	V9	۲/۵۰	-۵/۱۱	۲۶۴	۰/۰۰۰		V36	۴/۱۵	۱۸/۴۹۹	۲۶۴	۰/۰۰۰
	V10	۲/۳۹	-۶/۴۳	۲۶۴	۰/۰۰۰		V37	۴/۲۰	۱۶/۳۵۲	۲۶۴	۰/۰۰۰
	V11	۴/۲۱	۱۴/۷۵	۲۶۴	۰/۰۰۰		V38	۳/۵۷	۷/۸۰۰	۲۶۴	۰/۰۰۰
	V12	۲/۲۸	-۸/۲۵	۲۶۴	۰/۰۰۰		V39	۲/۳۴	-۸/۷۵۵	۲۶۴	۰/۰۰۰
V13	۳/۹۰	۹/۴۸	۲۶۴	۰/۰۰۰	V40	۳/۷۳	۱۲/۹۲۱	۲۶۴	۰/۰۰۰		
V14	۳/۹۶	۱۰/۲۲	۲۶۴	۰/۰۰۰	V41	۴/۲۶	۱۹/۹۳۹	۲۶۴	۰/۰۰۰		
V15	۳/۶۰	۵/۷۴	۲۶۴	۰/۰۰۰	V42	۳/۸۲	۱۳/۶۹۳	۲۶۴	۰/۰۰۰		
V16	۳/۸۵	۸/۶۴	۲۶۴	۰/۰۰۰	V43	۲/۹۵	-۰/۵۵۶	۲۶۴	۰/۵۸۰		
V17	۳/۳۶	۳/۴۸	۲۶۴	۰/۰۰۰	V44	۳/۳۰	۵/۳۳۹	۲۶۴	۰/۰۰۰		
V18	۴/۰۱	۱۱/۲۰	۲۶۴	۰/۰۰۰	V45	۳/۲۹	۴/۰۲۰	۲۶۴	۰/۰۰۰		
V19	۳/۵۵	۵/۲۹	۲۶۴	۰/۰۰۰	V46	۴/۳۲	۲۲/۱۸۳	۲۶۴	۰/۰۰۰		
V20	۴/۱۲	۱۳/۰۰	۲۶۴	۰/۰۰۰	V47	۳/۱۵	۱/۷۶۳	۲۶۴	۰/۰۸۰		
V21	۳/۰۶	۰/۷۸۳	۲۶۴	۰/۴۳۵	V48	۳/۴۶	۱۰/۸۰۶	۲۶۴	۰/۰۰۰		
V22	۲/۸۳	-۰/۵۶۴	۲۶۴	۰/۵۷۴	V49	۳/۱۴	۱/۵۸۸	۲۶۴	۰/۱۱۵		
V23	۳/۲۸	۲/۶۸	۲۶۴	۰/۰۰۰	V50	۳/۳۱	۳/۱۴	۲۶۴	۰/۰۰۰		
V24	۳/۴۴	۶/۰۲۰	۲۶۴	۰/۰۰۰	V51	۴/۱۰	۱۳/۹۰۹	۲۶۴	۰/۰۰۰		
V25	۳/۸۰	۱۱/۱۵۰	۲۶۴	۰/۰۰۰	V52	۴/۵۲	۲۸/۳۱۱	۲۶۴	۰/۰۰۰		
V26	۳/۲۳	۴/۶۳۴	۲۶۴	۰/۰۰۰	V53	۳/۵۹	۶/۰۹۶	۲۶۴	۰/۰۰۰		
V27	۳/۸۲	۱۲/۴۲۹	۲۶۴	۰/۰۰۰							

کارکردی-فضایی

طنین-زیستی

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۰

بوده و موردپذیرش قرار گرفت. ارزیابی نشان داده است؛ از میان این شاخص‌ها، بیشترین مقدار میانگین به ترتیب متعلق به شاخص‌های دسترسی (۴/۳۵) و موقعیت قرارگیری (۴/۲۱) است و کمترین مقدار میانگین، به ترتیب متعلق به شاخص گوناگونی ساختار (۲/۲۸) و آشفستگی (۲/۳۹) است (تصویر شماره ۴).

از آنجایی که در بعد کارکردی - فعالیتی، دسترسی به‌عنوان مهم‌ترین شاخص اثرگذار بر بهبود سیمای کالبدی روستاها

عامل کارکردی - فعالیتی: مطابق جدول شماره ۲ نتایج حاصل از به‌کارگیری آزمون T تک‌نمونه‌ای در خصوص ۲۰ شاخص مربوط به عامل کارکردی - فعالیتی نشان می‌دهد؛ مقدار میانگین همه شاخص‌های به‌جز شاخص‌های گوناگونی ساختار (۲/۲۸)، آشفستگی (۲/۳۹) و پیچیدگی و تضاد (۲/۵۰) کمتر از مقدار تعیین‌شده اولیه آزمون، یعنی مقدار ۳ است. از آنجایی که سطح معناداری همه شاخص‌ها کمتر از ۰/۰۵ است، لذا هر ۱۲ شاخص، برای عامل کارکردی - فعالیتی قابل‌تعریف

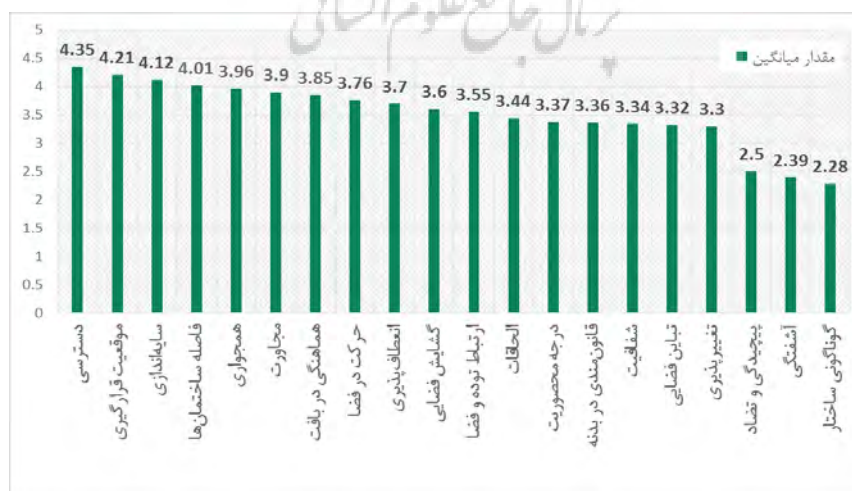
است، لذا این دو شاخص برای عامل طبیعی - زیستی قابل تعریف نبوده و مورد پذیرش قرار نمی‌گیرد. بنابراین از میان ۷ شاخص زیستی - طبیعی، ۵ شاخص مورد ارزیابی قرار می‌گیرد که نشان داده است؛ بیشترین مقدار میانگین متعلق به شاخص سبزی‌نگی (۳/۸۲) و کمترین مقدار میانگین متعلق به شاخص توپوگرافی (۲/۲۳) است (تصویر شماره ۵).

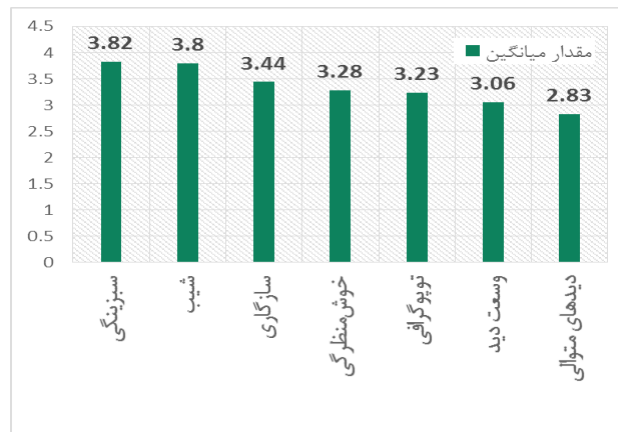
علت اینکه از دیدگاه متخصصین، شاخص سبزی‌نگی اثرگذارترین شاخص بعد طبیعی - زیستی در بهبود سیمای کالبدی شناخته شده است، این است که؛ اغلب روستاهای بومی، توسط باغ‌ها یا مزارع احاطه می‌شوند و یا در دیواره طبیعی جنگلی استقرار می‌یابند. در برخی از روستاها، خانه‌ها؛ محصور در باغ‌ها، نزارها، در دل زمین و یا پستی و بلندی‌های آن و یا در میان زمین‌های کشاورزی بزرگ قرار دارند که، ضمن مهیاسازی زمینه حضور بیشتر مردم و فعالیت‌های اجتماعی و اقتصادی‌شان در آن مکان، نمایانگر جلوه‌های واقعی زندگی و تعامل پویای انسان و محیط است و منظر ویژه‌ای را در آن محیط ایجاد می‌کند.

عامل زیبایی‌شناختی - فرمی: مطابق جدول شماره ۲ نتایج حاصل از به‌کارگیری آزمون T تک‌نمونه‌ای در خصوص ۱۲ شاخص مربوط به عامل زیبایی‌شناختی - فرمی نشان می‌دهد؛ مقدار میانگین همه شاخص‌ها، به‌جز شاخص تعادل (۲/۲۴)، ریتم (۲/۴۹)، تقارن (۲/۶۴) کمتر از مقدار تعیین‌شده اولیه آزمون، یعنی مقدار ۳ است. از آنجایی که سطح معناداری همه شاخص‌ها کمتر از ۰/۰۵ است، لذا هر ۱۲ شاخص، برای عامل زیبایی‌شناختی - فرمی قابل تعریف بوده و مورد پذیرش قرار گرفت. ارزیابی نشان داده است، از میان این شاخص‌ها، بیشترین مقدار میانگین متعلق به شاخص تزیینات (۴/۵۲) و کمترین مقدار میانگین متعلق به شاخص تعادل (۲/۲۴) است (تصویر شماره ۶).

شناخته شده است، لذا یکپارچگی شبکه دسترسی در روستاهای با بافت بومی و معاصر، موجب برقرار کردن هم‌پیوندی مراکز تاریخی و قدیمی و کل روستا می‌شود و تداوم و پیوستگی فضایی طرح‌های جدید با مجموعه فضایی موجود در بافت تاریخی در روستاها را مهیا می‌سازد. خیابان‌ها و پیاده‌روها ضمن اینکه دارای عینیت عملکردی و دسترسی برای رهگذران است، قابل درک نیز باید باشند. چرا که نمایانی فضاهایی روستایی از میان این مسیرهای حرکتی و توجه به ارزش‌های بصری این مسیرها، نقش مهمی در میزان کیفیت انبیه و ساختار کالبدی روستا و همچنین میزان استفاده ساکنان از محیط را دارند. ادراک بصری محیط، بسته به شیوه جابجایی انسان تغییر می‌کند و جابجایی از طریق پیاده‌روها، بیشترین نزدیکی به محیط را دارد و اجازه می‌دهد، فرآیند تفسیر و به خاطر آوردن تثویت شود. در واقع، وضوح نقاط مبدأ و مقصد مسیرهای دسترسی برای حرکت افراد پیاده و سواره، تأثیر مهمی در تصویر ذهنی روستاییان دارد. حتی در طول مسیر خیابان نیز، مقاصد مختلفی برای ابر تعریف می‌شود که افراد آن را به‌عنوان بخشی از خیابان می‌شناسند که بین نقاط حرکتی خود آن‌ها قرار گرفته است. برخی از این مقاصد که شامل، تجمع ایستگاه‌ها، مراکز فعالیت در بدنه‌ها، حضور عناصر نشان‌های و فضای مکث و نشستن در طی مسیر بوده، باعث می‌شود افراد در حین حرکت با تصاویر متنوع‌تر و جذابی که در ذهن آن‌ها ماندگار می‌شود، مواجه شوند.

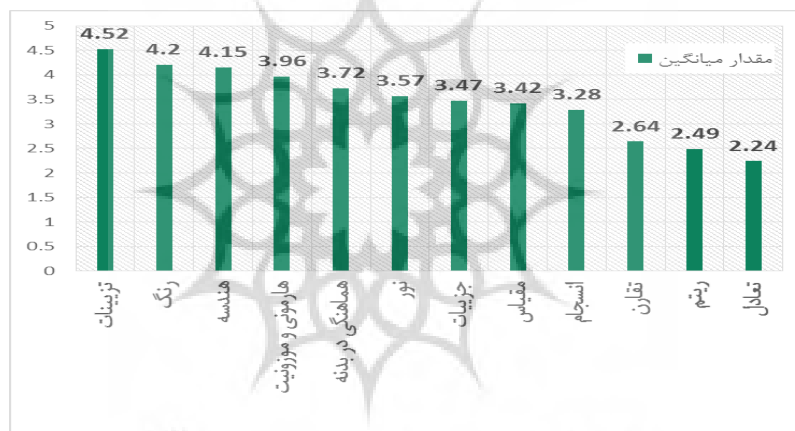
عامل طبیعی - زیستی: مطابق جدول شماره ۲ نتایج حاصل از به‌کارگیری آزمون T تک‌نمونه‌ای در خصوص ۷ شاخص مربوط به عامل طبیعی - زیستی نشان می‌دهد؛ مقدار میانگین همه شاخص‌ها، به‌جز شاخص دیدهای متوالی (۲/۸۳) کمتر از مقدار تعیین‌شده اولیه آزمون، یعنی مقدار ۳ است. از آنجایی که سطح معناداری دو شاخص وسعت دید و دیدهای متوالی بیشتر از ۰/۰۵





تصویر ۵. مقدار میانگین هر یک از شاخص‌های عامل طبیعی - زیستی. مأخذ: نگارندگان، ۱۴۰۰

فصلنامه پژوهش‌های روستایی



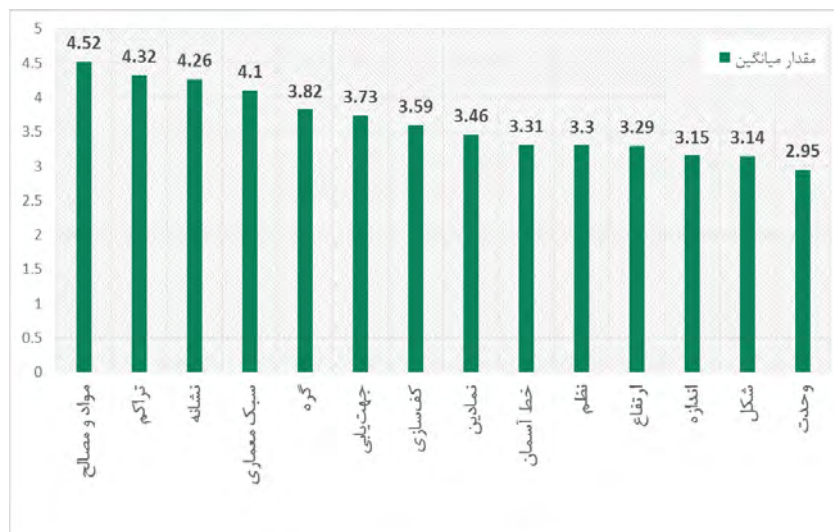
تصویر ۶. مقدار میانگین هر یک از شاخص‌های عامل زیبایی‌شناختی - فرمی. مأخذ: نگارندگان، ۱۴۰۰

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

مخاطب ایجاد گردد.

عامل ادراکی - شناختی: مطابق جدول شماره ۲ نتایج حاصل از به‌کارگیری آزمون T تک‌نمونه‌ای در خصوص ۱۴ شاخص مربوط به عامل زیبایی‌شناختی - فرمی نشان می‌دهد؛ مقدار میانگین همه شاخص‌ها، به‌جز شاخص وحدت (۲/۹۵)، کمتر از مقدار تعیین‌شده اولیه آزمون، یعنی مقدار ۳ است. از آنجایی که سطح معناداری شاخص‌های وحدت، شکل و اندازه بیشتر از ۰/۰۵ است لذا این ۳ شاخص، برای ادراکی - شناختی قابل تعریف نبوده و مورد پذیرش قرار نمی‌گیرد. بنابراین از میان ۱۴ شاخص زیستی - طبیعی، ۱۱ شاخص مورد ارزیابی قرار می‌گیرد که نتایج نشان داده است؛ بیشترین مقدار میانگین متعلق به شاخص مواد و مصالح (۴/۵۲) و کمترین مقدار میانگین متعلق به شاخص ارتفاع است (تصویر شماره ۷).

از نظر متخصصین، شاخص تزئینات به‌عنوان اثرگذارترین شاخص، بر بهبود سیمای کالبدی معرفی شده است چرا که همواره مشاهده می‌شود، در ساختار کالبدی بافت‌های بومی روستاها، عناصر تزئینی و ساختاری با سبک‌های مختلف در یکدیگر تلفیق شدند، حتی عناصر سازه‌ای به طریقی تغییر فرم می‌یابند که علاوه بر حفظ عملکرد فیزیکی خود، نقش عنصر تزئینی را نیز ایفا می‌کنند. از آنجایی که پیام‌های بصری عموماً با علائم مبادله می‌شود، نوع تزئینات به‌کاررفته در این ساختار، از لحاظ رنگ، مصالح، هندسه و ... در ذهن بیننده اثری ماندگار بر جای می‌گذارد. فضاها و ابنیه باید مشخص نمایند که به کدام دوره تاریخی تعلق دارند؛ استفاده از الگوها و عناصر تزئینی در معماری بناها و بافت روستایی موجب می‌شود، تصویر ذهنی روشنی از اطلاعات تاریخی منطقه و عمر ساختمان و فضاها برای



تصویر ۷. مقدار میانگین هر یک از شاخص‌های عامل ادراکی - شناختی. مأخذ: نگارندگان، ۱۴۰۰

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

ادراکی - شناختی و شاخص سیمای کالبدی تعلق دارد که برابر ۰/۶۷۷ است (جدول شماره ۳).

نتایج به‌دست‌آمده از جدول شماره ۳ نشان داده است؛ برای هماهنگی محیط رفتاری انسان با محیط بصری پیرامون آن، فضاهای ساخته‌شده در یک محیط، می‌بایست در راستای پاسخ‌گویی به کنش‌ها و تعاملات عمومی و رفع نیازهای انسان هماهنگ با متغیرهای سیما و منظر شکل گیرد. در این راستا شاخص‌های کارکردی - فعالیتی‌ای همچون محدوده و موقعیت قرارگیری روستا و هر یک از بناها، محصوریت فضا، فاصله ساختمان‌ها، ارتباط توده و فضا و ... از طریق تأثیرگذاری بر فعالیت‌ها و ایجاد معانی خاص در شکل‌گیری خط آسمان، وحدت و خوانایی روستا مؤثر است و موجب ایجاد تصورات ذهنی و درک بصری افراد نسبت به محیط می‌گردد. در واقع هر یک از این شاخص‌ها با نمود کالبدی در سیمای روستا، سمبل‌ها، نمادهای فرهنگی و اجتماعی، خاطره‌ها و تصاویر ذهنی مردم از روستا را شکل داده و در ارتباط ذهنی استفاده‌کنندگان از سیمای محیط نقش ایفا می‌کنند و بر احساس و رفتار افراد تأثیر می‌گذارد. به همین علت نتایج، همبستگی بالایی بین عامل‌های ادراکی - شناختی و کارکردی - فعالیتی را نشان داده است.

تحلیل رگرسیون چند متغیره عامل‌های ساماندهی بصری با شاخص سیمای کالبدی روستا

با توجه به وجود رابطه معنادار بین عامل‌های ساماندهی بصری و شاخص سیمای کالبدی، تحلیل رگرسیون این عامل‌ها با شاخص مربوطه انجام شد. در این تحلیل عامل‌های ساماندهی بصری به‌عنوان متغیر مستقل و شاخص سیمای کالبدی روستا به‌عنوان متغیر وابسته در نظر گرفته شد. نتایج به‌دست‌آمده از

از آنجایی که در بعد کارکردی - فعالیتی، مواد و مصالح به‌عنوان مهم‌ترین شاخص اثرگذار بر بهبود سیمای کالبدی روستاها شناخته شده است، لذا استفاده از مصالح مناسب، موجب هماهنگی و تعادل عملکرد فضا می‌شود. از آنجایی که ادراک انسان بر اساس آنچه در محدوده دیدش باشد، متفاوت است، رنگ، بافت، شکل و جنس مصالح، زمانی که در برابر نور طبیعی قرار می‌گیرد، تجربیات احساسی و ذهنی متفاوتی را در طی روز برای افراد به عینیت می‌بخشد. در طراحی بناهای روستایی، متفاوت بودن به تنهایی یک امتیاز نیست. بلکه هر ساختمان می‌بایست با محیط اطراف خود و ساختمان‌های مجاور، هماهنگی داشته باشد که تحقق این امر، از طریق استفاده از مصالح همگون میسر می‌گردد.

همبستگی متقابل عامل‌های ساماندهی بصری و شاخص سیمای کالبدی

به‌منظور تعیین روابط متقابل عامل‌های ساماندهی بصری شامل: کارکردی - فعالیتی، طبیعی - زیستی، زیبایی‌شناختی - فرمی و ادراکی - شناختی و همچنین ارتباط این عامل‌ها با شاخص سیمای کالبدی، همبستگی پیرسون و سطح معناداری مربوط به آن محاسبه گردید. نتایج این بررسی نشان می‌دهد، در تمامی موارد، بین عامل‌های ساماندهی بصری و همچنین بین این عامل‌ها و شاخص سیمای کالبدی، رابطه معناداری وجود دارد. در میان عامل‌های ساماندهی بصری، بیشترین همبستگی مربوط به عامل‌های ادراکی - شناختی و کارکردی - فعالیتی با ضریب همبستگی ۰/۵۳۵ است. بر اساس نتیجه محاسبه ضریب همبستگی هر یک از عامل‌های ساماندهی بصری با شاخص سیمای کالبدی، بیشترین ضریب همبستگی به ارتباط عامل

در روستا هستند (جدول شماره ۵).

مطابق جدول شماره ۶ بررسی ضرایب استاندارد، تأثیر متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته نشان می‌دهد که عامل‌های ساماندهی بصری، تأثیر معناداری بر شاخص سیمای کالبدی روستا دارند. در میان متغیرهای مستقل، ادراکی - شناختی و زیبایی‌شناختی-فرمی به ترتیب با ضریب تأثیر ۳۷۸/۰ و ۳۴۱/۰ بیشترین اثر را بر سیمای کالبدی روستا دارند.

این تحلیل نشان می‌دهد؛ شاخص سیمای کالبدی با عوامل ساماندهی بصری دارای همبستگی به میزان ۷۸۶/۰ است. بر اساس ضریب تعیین تعدیل‌شده، ۳/۶۱ درصد از تغییرات سیمای کالبدی توسط ترکیب خطی تغییرات متغیرهای مستقل یعنی عامل‌های ساماندهی بصری تبیین شده است (جدول شماره ۴).
با توجه به سطح معناداری تحلیل در سطح اطمینان ۹۹ درصد، می‌توان چنین استنباط نمود که متغیرهای مستقل قادر به تبیین و پیش‌بینی تغییرات متغیر وابسته یعنی شاخص سیمای کالبدی

جدول ۳. همبستگی عامل‌های ساماندهی بصری و شاخص‌های سیمای کالبدی.

سیمای کالبدی زیبایی‌شناختی - فرمی کارکردی - فعالیتی ادراکی - شناختی طبیعی - زیستی	موضوع	عامل/بعد
۰/۵۵۶**	همبستگی	۱
۰/۳۸۰**	سطح معناداری (دوسویه)	۰/۵۱۸**
۰/۰۰۰	تعداد	۰/۰۰۰
۰/۴۶۳**	تعداد	۲۶۵
۰/۶۷۷**	همبستگی	۱
۰/۴۲۶**	سطح معناداری (دوسویه)	۰/۵۳۵**
۰/۰۰۰	تعداد	۰/۰۰۰
۰/۲۶۵	تعداد	۲۶۵
۰/۴۹۲**	همبستگی	۱
۰/۳۰۹**	سطح معناداری (دوسویه)	۰/۵۳۵**
۰/۰۰۰	تعداد	۰/۰۰۰
۰/۲۶۵	تعداد	۲۶۵
۰/۶۰۵**	همبستگی	۱
۰/۴۲۶**	سطح معناداری (دوسویه)	۰/۳۰۹**
۰/۰۰۰	تعداد	۰/۰۰۰
۰/۲۶۵	تعداد	۲۶۵
۱	همبستگی	۰/۵۵۶**
۰/۶۰۵**	سطح معناداری (دوسویه)	۰/۰۰۰
۰/۰۰۰	تعداد	۰/۰۰۰
۰/۲۶۵	تعداد	۲۶۵

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۰

جدول ۴. خلاصه رگرسیون عامل‌های ساماندهی بصری و شاخص سیمای کالبدی.

خطای معیار	ضریب تعیین تعدیل‌شده R	ضریب تعیین R	ضریب همبستگی چندگانه R	مدل
۰/۶۹۹	۰/۶۱۳	۰/۶۱۷	۰/۷۸۶	۱

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۰

جدول ۵. سطح معناداری تحلیل رگرسیون عامل‌های ساماندهی بصری و شاخص سیمای کالبدی روستا.

سطح معناداری	F	میانگین مربعات	درجه آزادی	مجموع مربعات	مدل
۰/۰۰۰	۱۵۲/۴۲۰	۴۴۰/۱۰۴	۴	۱۷۶۰/۴۱۶	رگرسیون
		۲/۸۸۷	۳۷۸	۱۰۹۱/۴۵۳	باقیمانده
			۲۸۲	۲۸۵۱/۸۶۹	کل

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۰

جدول ۶. ضرایب تأثیر متغیرهای مستقل عامل‌های ساماندهی بصری بر متغیر وابسته سیمای کالبدی.

Sig.	ضرایب استاندارد			مدل
	T	Beta	Std. Error	
۰/۰۰۰	-۴/۲۱۰		۰/۵۳۹	ثابت
۰/۰۰۰	۴/۷۲۰	۰/۱۸۴	۰/۰۱۱	طبیعی - زیستی
۰/۰۰۰	۹/۳۰۰	۰/۲۸۷	۰/۰۱۸	ادراکی - شناختی
۰/۰۱۶	۲/۴۱۰	۰/۰۹۴	۰/۰۱۳	کارکردی - فعالیتی
۰/۰۰۰	۹/۴۷۲	۰/۳۴۱	۰/۰۱۳	زیبایی‌شناختی - فرمی

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۰

به‌صورت زیر مطرح می‌گردد.

عامل کارکردی - فعالیتی: ارزیابی نشان داده است از میان این شاخص‌ها، بیشترین مقدار میانگین متعلق به شاخص دسترسی با مقدار میانگین (۴/۲۱) است. در واقع دسترسی به کلیه فضاهای روستا از طریق ارتباط فیزیکی و بصری با اطرافش شناخته می‌شود و فضایی که رفتن به آن و برگشتن از آن به آسانی صورت گیرد و یا دعوتگر بینندگان به درون فضای داخلی باشد، امکان مرادوت بیشتر مردم را مهیا می‌سازد. همان‌طور که کامور شلمانی و حناچی (۲۰۱۴) معتقدند؛ محل‌هایی با دسترسی فیزیکی و بصری مناسب موجب ایجاد برخوردها و کنش‌های متقابل میان افراد و در نتیجه شکل‌گیری الگوهای رفتاری متفاوت می‌شود. در روستاها مسیرهای دسترسی عناصر غالب تصویر مردم از روستاها هستند که با الگوهای متنوع خود، امکان ارتباط بصری بین چشم‌اندازهای مطلوب روستایی با عناصر شاخص روستا را از طریق یک محور حرکتی یا کانال بصری برقرار می‌سازند.

عامل طبیعی - زیستی: ارزیابی نشان داده است از میان این شاخص‌ها، بیشترین مقدار میانگین متعلق به شاخص سبزی‌نگی با مقدار میانگین (۳/۲۳) است. قرار گرفتن روستاها در بستر طبیعی و برخورداری از چشم‌اندازهای طبیعی، مانند جنگل، دشت، کوهستان، رودخانه و عناصر طبیعی دیگر، جزئی از ذات طبیعی و بکر بودن روستا محسوب می‌شود. به اعتقاد تقوایی (۲۰۱۳)، زرگر (۲۰۰۹)، سرتیپی‌پور (۲۰۱۲) و طاهباز و جلیلیان (۲۰۱۱) این عوامل در روستاها نمود بیشتری داشته و در شکل‌گیری ویژگی‌های معماری بومی مناطق روستایی، مکان‌سازی، طراحی کالبدی بومی و توسعه بافت سکونتگاه‌ها همواره حائز اهمیت است. در سیمای طبیعی روستاها نیز، زمین‌ها و چشم‌اندازهای کشاورزی، عمده‌ترین عامل سبزی‌نگی و معرف چشم‌اندازهای روستایی هستند. در واقع در روستاها، فضای سبز و عناصر طبیعی چون درختان، نوارهای سبز حاشیه فضاها سهم بسزایی در ایجاد سیمایی غالب با جلوه‌های خاص بصری را دارد که افکار انسان را در خصوص معیارهای زیبایی

نتایج به‌دست‌آمده از جدول شماره ۶ نشان داده است؛ در بهبود سیمای کالبدی روستا توجه به شاخص‌های ادراکی - شناختی حائز اهمیت است. در واقع ادراکی که مبنای تفسیر و ارزیابی از سیمای کالبدی صورت قرار گیرد، موجب برانگیختن حس بینایی و در نتیجه ادراک بهتر مردم می‌شود. بنابراین طراح می‌تواند با به‌کارگیری آگاهانه عناصر بصری مناسب با ماهیت هر فضا و برگزیدن روابط فضایی، ساختاری و نظم‌دهنده هماهنگ میان کف، بدنه و عناصر مستقر در آن با یکدیگر و با زمینه و محیط اطرافشان و همچنین آگاهی از ترجیحات بصری مردم و استخراج معانی مشترک میان انواع استفاده‌کنندگان از فضا، محیطی درخور ناظران را ایجاد نموده و سیمایی مطلوب را ایجاد نماید.

بحث و نتیجه‌گیری

در این پژوهش در وهله اول: در راستای پاسخ به سؤال اول: از طریق روش تحلیل محتوای اسنادی و روش دلفی ۵۳ شاخص برای ساماندهی بصری در نظر گرفته شد و با توجه به نظر متخصصان این شاخص‌ها، در ۴ بعد زیبایی‌شناختی فرمی، کارکردی - فعالیتی، ادراکی - شناختی و طبیعی - زیستی به ترتیب به تعداد ۱۲، ۲۰، ۱۴ و ۷ شاخص برای هر کدام، دسته‌بندی شدند.

در وهله دوم: در راستای پاسخ به سؤال دوم، با استفاده از روش آزمون T تک‌نمونه‌ای، اثرگذاری هر یک از این شاخص‌ها جهت ساماندهی بصری، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج نشان داده است؛ از میان ۵۳ شاخص ارزیابی شده، از آنجایی که سطح معناداری شاخص‌های وسعت دید و دیدهای متوالی از عامل طبیعی - زیستی و همچنین شاخص‌های وحدت، شکل و اندازه از عامل ادراکی - شناختی بیشتر از ۰/۰۵ است، شاخص‌های نام‌برده برای این عوامل ساماندهی بصری روستا قابل تعریف نبوده و مورد پذیرش قرار نمی‌گیرد، پس در نهایت از ۵۳ شاخص تعداد ۴۸ شاخص ملاک ارزیابی و بررسی در این بخش قرار گرفت. که بررسی ارزیابی شاخص‌های عوامل چهارگانه ساماندهی بصری

منظره گسترش داده و پاسخگوی نیازهای استفاده‌کنندگان در این رابطه می‌گردد.

عامل زیبایی‌شناختی - فرمی: ارزیابی نشان داده است از میان این شاخص‌ها، بیشترین مقدار میانگین متعلق به شاخص تزیینات با مقدار میانگین (۴/۵۲) است. به اعتقاد علی‌الحسابی و قربانی (۲۰۱۶) استفاده از تزیینات در یک محیط، سبب پیوند عناصر مختلف کالبدی شده و از بافتی ساده با عناصر معماری ساده، ترکیب بصری شگرفی را ایجاد کرده که از اغتشاش بصری جلوگیری می‌کند. در یک روستا، زمانی سیمای محیط ساختار ادراکی دلپذیر و زیبایی دارد که؛ با استفاده از تزیینات و بهره‌گیری از عناصر تزیینی همچون: رنگ، مصالح، هندسه و... نمادهای ویژه‌ای را برای فرد، تداعی کرده و تجربیات حسی لذت‌بخشی را برای افراد فراهم کند.

عامل ادراکی - شناختی: ارزیابی نشان داده است از میان این شاخص‌ها، بیشترین مقدار میانگین متعلق به شاخص مواد و مصالح با مقدار میانگین (۴/۵۲) است. در یک فضا جزییات معمارانه، زمانی از وضوح بیشتری برخوردار می‌شود که، به ارتباط آن‌ها با مصالح توجه شود. استفاده از مصالح همگون در بافت روستا، ضمن اینکه سیمایی هماهنگ و همگون را در روستا ایجاد می‌کند، تصویر ذهنی‌ای مجزا از آن منطقه را در ذهن مخاطب شکل داده و با نمایش عناصر ویژه، معرف آن منطقه خواهد بود. در یک روستا، استفاده از مصالح بومی به دلیل در دسترس بودن، قیمت مناسب، سازگاری با بافت روستا، کیفیت و حال و هوای متفاوتی را با توجه به کاربرد آن در فضا به وجود می‌آورد. مطابق پژوهش کلامی و همکاران (۲۰۱۹) و ترابی (۲۰۱۸)، جداره‌ها و بناهایی که با مصالح خاص محلی و بومی ساخته می‌شوند به‌نوعی بیانگر معماری گذشته آن منطقه بوده که موجب حفظ فرهنگ بومی و محلی و ارزش‌های معماری می‌گردد. پس اگر مصالح در کف، بدنه و جداره‌های محیط روستایی بر اساس سازگاری با اقلیم و بافت، ارزش‌ها و سنت و بوم منطقه شکل گیرد، در خوانایی و هویت بخشی روستا و به دنبال آن تقویت ارزش‌های بصری و زیباسازی سیمای روستایی مؤثر خواهد بود.

در وهله سوم در راستای پاسخ به سؤال سوم، در ابتدا؛ به‌منظور تعیین روابط متقابل عامل‌های ساماندهی بصری شامل: کارکردی- فعالیتی، طبیعی - زیستی، زیبایی‌شناختی - فرمی و ادراکی - شناختی و همچنین ارتباط این عامل‌ها با شاخص سیمای کالبدی، همبستگی پیرسون و سطح معناداری آن محاسبه گردید. نتایج این بررسی نشان می‌دهد؛ در تمامی موارد، بین عامل‌های ساماندهی بصری و همچنین بین این عامل‌ها و شاخص سیمای کالبدی رابطه مثبت معناداری وجود دارد. در میان عامل‌های ساماندهی بصری، بیشترین همبستگی مربوط به عامل‌های ادراکی - شناختی و کارکردی - فعالیتی با ضریب همبستگی ۰/۵۳۵ است. لذا در راستای ساماندهی بصری روستا،

شاخص‌های عامل ادراکی - شناختی با شاخص‌های کارکردی- فعالیتی منطبق هستند. دوم: تحلیل رگرسیون چندمتغیره عامل‌های ساماندهی بصری با شاخص سیمای کالبدی روستا نشان داده است؛ شاخص سیمای کالبدی با عوامل ساماندهی بصری دارای همبستگی به میزان ۰/۷۸۶ است. بر اساس ضریب تعیین تعدیل‌شده، ۶۱/۳ درصد از تغییرات سیمای کالبدی توسط ترکیب خطی تغییرات متغیرهای مستقل یعنی عامل‌های ساماندهی بصری تبیین شده است، که نشان‌دهنده تأثیر به‌سزای هر یک از عوامل چهارگانه در بهبود سیمای کالبدی روستا است. در نهایت، تحلیل مسیر رابطه عامل‌های چهارگانه با سیمای کالبدی روستا نشان داده است؛ عامل ادراکی - شناختی با ضریب تأثیر ۰/۳۷۸ بیشترین اثر را بر سیمای کالبدی روستا دارد. با تفسیر گفته‌شده، اگر ویژگی‌های نمادین بصری استفاده‌شده در سیمای روستا که نقش بی‌واسطه‌ای در توسعه روستایی و بهبود زندگی و نگرش روستاییان به محیط روستایی دارد، متناسب با بستر فضا و ظرفیت ادراکی عموم مردم طراحی نشود، منجر به خوانش نامطلوب مردم از روستا، مخدوش شدن تصویر ذهنی آن‌ها و در نتیجه ارتباط دوسویه نامطلوب می‌شود. بر این اساس نمی‌توان بدون توجه و اشراف کافی به فرآیندهای درک و فهم محیط از سوی مردم و سازوکارهای مرتبط با آن‌ها، مبادرت به مداخله در محیط کرد، لذا با در نظر گرفتن نتایج این تحقیق، می‌توان چهره روستا را تقویت کرد و به‌صورت منطقی و متناسب، سیمایی مطلوب بر اساس شرایط محیطی و نیازهای انسان ایجاد نمود.

تشکر و قدردانی

این مقاله مستخرج از رساله دکتری نویسنده اول به راهنمایی نویسنده دوم و سوم و مشاور نویسنده چهارم در دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی تهران است.

References

- Adelvand, P., Ghashghaei, R. (2011). The shared landscape: what does aesthetics have to do with ecology? *MANZAR*, 3(13), 36-41.
- Aftab, A., Alipour, E. (2015). Analysis of the relationship between visual appearance and behavior of citizens (Case study: Ardabil city), *Quarterly Geographical Journal of Territory*, 12(46), 41-56.
- Ahmadi, S., Sadeghloo, T., Hamid, Sh. (2018). Investigating and Analyzing Effective Factors on the Physical Landscape Change of Villages in Metropolitan Areas (Case Study: Northern villages of Mashhad Metropolitan), *Journal of Rural Research*, 10(4), 684-697.
- Alalhesabi, A., Ghorbani, A. (2016). Investigating the use of decorations in the public arena of historical settlements (Case study: Laft port). *Housing and Rural Environment*, (155), 3-18.
- Aminzadeh, B. (2003). *Perspective of pattern, perception and process*. Tehran: University of Tehran Press.
- Arnheim, R. (2014). *The Dynamics of Architectural Form; Forces of Visual Perception in Architecture*. Translation: Mehrdad Ghayoumi Bidhendi. Tehran: The organization for researching and composing university textbooks in the humanities (SAMT).
- Azarniush, M., Ravanjo, A. (2014). Investigating Visual Contamination and its Indicators in the Cities of Iran (The Case of Shushtar), *Paykareh*, 3(6), 75-92.
- Chhetri, P., & Arrowsmith, C. (2003). Mapping the potential of scenic views for the Grampian National park. *Proceeding of 21 International Cartographic Conference (ICC)*. Durban, South Africa.
- Carmona, M. (2015). *Public Places, Urban Spaces: Various Dimensions of Urban Design*, Third Edition. Tehran: University of Tehran Press.
- Daripour, N., Maleki, S. (2015). Investigating the role of urban landscape components in promoting citizens' sense of security in public spaces of Ahvaz (Case study: Golestan neighborhood). *City Landscape Research*, 2 (3).
- Darvishi, H.A., Azizpour, F., Rahmani Fazli, A.R., Beyranvandzadeh, M. (2012). Favorable vision of rural settlement system in the seimareh, *Geographical Planning of Space Quarterly Journal*, 2(6), 99-116.
- Daviran, E., Khodaei, D., Gholami, S., & Daneshdoust, M. (2013). Measurement of Visual Comfort Components in Urban Landscape (with Emphasis on Hosseinieh Azam Zanjan). *Journal of geography and environmental studies*, 1(3), 45-60.
- Douglas Porteous, J. (2003). *Environmental Aesthetics*. Taylor & Francis e-Library.
- Fagerholm, N., & Kayhko, N. (2012). Participatory mapping and geographical patterns of the social landscape values of rural communities in Zanzibar. Tanzania. *International Journal of Geography*, 187(1), 43-60.
- Faraji, M., Ebrahimzadeh, F. (2015). Investigating the factors affecting the visual perception of the formal qualities of the built environment, *International Conference on Research in Engineering, Science and Technology*, Tehran, Iran, 1-15
- Feriancova, L., Kuczman, G., & Toth, A. (2012). Approaches and solutions to public spaces villages. In *Environment - Journal for Theory and Care for the Environment*, 46(4), 209-213.
- Feriancova, L. (2013). The role of landscape architecture in rural development, *mendelnet*, 2013, 516-520.
- Hanachi, P., Azadarmaki, M. (2012). Visual perception of Chizer neighborhood by Chizer teenagers, *Iranian-Islamic city studies*, 2(7), 87-97.
- Hiro, T. Y. & Yamamoto, T. (1995). Statistical inference in vector autoregressions with possibly integrated processes, *Journal of Econometrics*, 66(1-2), 225-250.
- Hosseini, B., Alalhesabi, M., Nasabi, F. (2011). Analyzing Urban Environment Regarding Visual Quality (Case Study: Visibility in Old Fabric of Bushehr), *Hoviatshahr*, 5(8), 83-91.
- Jancovicova, M., & Stepankova, R. (2012). Methods of making public areas to Vidienu. *Acta Horticulturae ET Regiotecturae*, 15(2), 44-49.
- Kalami, M., Hassanzadeh, S., Majdi, M. (2019). Investigating the role of using indigenous materials in improving the quality of urban walls. The first national conference on quality in architectural and urban spaces, Zanjan, Iran.
- Kamvar Shalman, A., Hanachi, S. (2014). The Impacts of Visual Factors of Urban Spaces on Behavioral Patterns of the Citizens (Case Study: Shahrdari square, Rasht, Iran), *Hoviatshahr*, 9(24), 65-78.
- Khakpour, M., Eshghi Sanati, H. (2015). Investigation of the Effect of Social and Cultural Factors on the skeletal Texture of Gilan Province's Villages, *Journal of Housing and Rural Environment*, 33(148), 3-20.
- Krin, T., Benjour, L. (2013). *Problems and theories of sensory perception in contemporary philosophy*. Translation: Yaser Pouresmaeil. Tehran: Hehmat.
- Lokocza, E., Robert, L. R., & JaritaSadlerb, A. (2013). Motivations for land protection and stewardship: Exploring place attachment and rural landscape character in Massachusetts. *Landscape and Urban Planning*, 99 (2), 65-76.
- Mahdi Nejad, J., Sharghi, A., Asadpour, F. (2020). Investigating the Indicators and Subjective Patterns of the Majority of Experts in People's Visual Perception of the Rural Environment Appearance, *Journal of Rural Research*, 11(3), 422-439.
- Mahdi Nejad, J., Asadpour, F. (2020). Identifying and Evaluating Factors Affecting the Formation of Physical Structure of the Villages around Towns by Urban Development, *Urban and rural management*, 19(58), 73-89.
- Mahdi Nejad, J., Sharghi, A., Asadpour, F. (2019). Evaluation of the Indicators Affecting the Function of Sustainable Rural Housing with an Emphasis on the Role of Culture and Society, *Urban and rural management*, 18(54), 283-300.

- McGranahan, D.A. (2012). Landscape influence on recent rural migration in the us. *Landscape and Urban Planning*, 85(3):228-245.
- Mirkarimi, H., Saedi, S., Mohammadzadeh, M., Salman Mahini, A. (2014). Application of PCA method in evaluating the visual quality of the land (Case study: Pilgrimage area of Golestan province). *Ecology*. 40 (2), 451-462.
- Modiri, A., Norollahi oskoue, N. (2014). Assessing Visual-Spatial Perception of the Imam Hussein Square, Motalate Shahri, 3(11), 75-84.
- Pakzad, J. (2009). The course of thought in urban planning from space to place. Volume three, first edition. Tehran: Shahidi Publications.
- Ramezani, M., Livani, M. (2014). Identification of aesthetic patterns of native landscape of Gilan based on rural landscape analysis (case study of Paschier village). *City Landscape Research*, First Year, (2), 39-52.
- Sajadi Gheydari, H.A., Sadeghloo, T. (2015). The effects of globalization on lifestyle changes in rural areas. *Interdisciplinary Studies in the Humanities*, 7 (4), 153-188.
- Salacova, M. (2012). Principles of rehabilitation and rural development in the Czech Republic. In *Environment - Revue on Theory and Care for the Environment*, 46(4), 186-192.
- Sarafin, M. (2012). Rural futures in the range of architecture - the village versus town. In *Environment Revue on Theory and Care for the Environment*, 46(4), 199-203.
- Sartipipour, M. (2006). Rural housing in development programs. *Honar-Ha-Ye-Ziba*, (27), 47-56.
- Sartipipour, M. (2009). Pathology of rural architecture (towards the desired settlement). Tehran: Shahidi.
- Sartipipour, M. (2012). Endogenous Approach Regarding the Architecture of Iranian Villages, *Space Economics and Rural Development*, 1(2), 129-146.
- Sedaghati, A., Dartoomi, Sh. (2016). Assessment of Visual Quality and the Perception of Landscapes in the Roads Leading to City (Case Study: Bojnord City). *Geography and Environmental Stability*, 6(4), 91-108.
- Shahbazi, I. (2005). *Rural Development and Extension*, Fourth Edition, Tehran: University of Tehran.
- Taghvaei, H. (2013). Rural Landscape and Features of Manipulation of Natural Environment, *Journal of Housing and Rural Environment*, 32(143), 15-38.
- Tahbaz, M., Jalilian, Sh. (2011). Compatibility Indicators with Climate in Rural Housing of Gilan province, *Journal of Housing and Rural Environment*, 30(135), 23-42.
- Torabi, A. (2018). A Study of Indigenous Materials with an Aesthetic Approach in Urban Landscape, Second National Conference on Civil Engineering, Architecture with Emphasis on Employment in the Construction Industry, Tehran, Iran.
- Willy, A. (2001). The Emerging Role of Visual Resource Assessment & Visualization in Landscape Planning in Switzerland. *Landscape and Urban Planning*. (54), 213-221.
- Windle, P. E. (2004). Delphi technique: assessing component needs. *Journal of PeriAnesthesia Nursing*, 19(1), 46-47.
- Zargar, A. (2009). *An Introduction to the Knowledge of Rural Iranian Architecture*. Fifth Edition, Tehran: Shahid Beheshti University Press.
- Zargar, A., Hatami Khanghahi, T. (2015). Aspects Affecting Rural Housing Design, *Journal of Housing and Rural Environment*, 33(148), 45-62.